

Tractatvs De Magis, Veneficis Et Lamiis, Deqve His Recte Cognoscendis Et Pvniendis

Propter Varias & controversas de hac quaestione hominum sententias,
vtilissimus & cunctis ad Rerumpublicarum gubernacula sedentibus
maxime necessarius ... in tres libros distributus

Qvomodo Contra Magos, Veneficias, Et Lamias procedatur

Gödelmann, Johann Georg

Francofurti, 1591

VD16 G 2487

Capvt VI. De captura Veneficarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61533)

contrarium demonstratur, proferri nequeunt. Neq; VVierus, neq; Bodinus, neq; alij, qui huic purgationi contradicere cogitant, vel vnum saltem aduersum exemplum annotârunt. Hactenus Scribonius. Sed ei hoc exemplum, quod ego meis oculis vidi, oppono: Cùm anno 1588. ex Borussia in Liuoniam proficisceretur, inuitauit me in via quidam prædiues & opulentus nobilis in suam arcem. Hic cum veneficam sequente die, propter enormia delicta, quæ sua magica & diabolica arte commiserat, iam ad ignem condemnasset. Quæsiui num illam quoq; prius in aquam, more solito, coniecisset, ad experiendum vtrum rea esset, eo negante, monui, vt id tentaret, (volui enim ea ratione inquirere, num hæc exploratio per aquam frigidam vera esset nec ne) sed ecce postquam venefica à carnifice in aquam gelidam colligatis artibus fuit proiecta, statim submersa fuit. Is postea ad me scripsit, se cum sex veneficis captiuis idem tentasse, at omnes fuisse submersas, & in fine literarum scribit: Iam demùm tibi credo, signum hoc falsum, diabolicum & furiosum esse, & magistratum incautum decipere posse. Quapropter non dubito, Scribonium virum aliàs doctissimum, tandem sponte veritati locum daturum, & tot testimonijs Iurisconsultorum, Medicorum & Philosophorum veritatis patronorum non contradicturum: sed illud Democriti consideraturum. *ἀρχὴ μεγάλου ἀρετῆς, ἀνὴρ αὐτὸς ἀληθῆς*, id est, Principium magnæ virtutis esse tueri veritatem.

CAPVT VI.

DE CAPTVRA VENE-
FICARVM.

Summæ.

1 Post accusationem & inquisitionem institutam reus in custodiam conicitur.

2 Qui-

- 2 *Quidam Dd. existimant in causis criminalibus semper incipi posse à captura.*
- 3 *Communis est Dd. opinio incarcerationem in criminalibus tunc demum admittendam, quando prius legitima præcesserint iudicia.*
- 4 *Verba Constitutionis Carolinae in c. 6. & 219. referuntur.*
- 5 *Mariani Socini sententia.*
- 6 *Hippolyti de Marsilijs sententia.*
- 7 *Accusator crimen cum argumentis suspicionis iudici exponere debet, antequàm venefica custodia traditur.*
- 8 *Merito hi iudices puniuntur, qui statim ad nudam delationem veneficarum personas capiunt.*
- 9 *Carcer, quomodo custodia, quomodo pœna.*
- 10 *Venefica & Lamia sæpius in carcerum squalore mori malunt, quàm diutius in speluncis illis, inhærere.*
- 11 *An persona ex nobili & honesta familia pro venefica ab alijs incantatricibus delata, sit sub cautione iuratoria.*
- 12 *In atrocibus delictis Rei non fideiussoribus, sed custodia committuntur.*
- 13 *Fallis hæc regula.*
- 14 *Fideiussoribus enim relinqui etiam in capitalibus causis personas honestas & in dignitate constitutas visitatum est.*
- 15 *Incarceratus indebitè, si aufugiat, non punitur.*
- 16 *Nec ad carcerem redire obligantur.*
- 17 *Quare venefica quàmprimum in carcerem conijciuntur interdixere amplius non possint.*

Post accusationem & inquisitionem institutam, ordinarium est, vt venefica in vincula conijciatur, ne elabi possit. Textus elegans in l. 2. C. de custodia Reorum, vbi Imperator: Si quis in ea culpa vel crimine fuerit deprehensus, quo dignus claustris carceris,

carceris, & custodiae squalore videatur: auditus apud acta, cum de admissio constiterit, poenam carceris sustineat: atq; in postmodum e ductus apud acta audiatur. Et Geil. de pace publica lib. 1. c. 9. n. 5. Quamuis autem multi iuris interpretes existiment ³ in causis criminalibus, *in peinlichen Sachen*/semper incipi posse à captura Bartolus in l. Sacrilegij. §. Labeo, nu. 2. D. ad l. Iul. pecul. Baldus in l. consentaneum C. de his, qui lat. vel ali. crim. re. ac. Et Paris de Puteo in tractat. de Synd. §. captura, nu. 13. & verbo, Quia plerunq; nu. 1. vbi plures eiusdem farinae refert: quod pleriq; etiam intelligunt iudici licere indicijs non praecedentibus. Sanior tamen magis pia & crebrius recepta est sententia eorum, ³ qui incarcerationem siue capturam tum demum in criminalibus admittunt, quando prius legitima praecesserint iudicia, & constiterit delictum esse commissum, aliàs sunt ligatae manus iudici ad procedendum. Angelus Aretinus in tractat. malefic. in §. Fama publica. Mynsing. obs. cent. 5. obs. 69. Ioann. Fichardus consil. 113. vol. 2. Hartm. Hartmanni in Pract. Form. lib. 2. obs. 2. Brunorius Sol IC. Venetus in suo eleganti consilio criminali nu. 13. Antonius Gomezius, Variarum resolutionum, cap. 8. To. 3. De captura reorum, nu. 1. vbi dicit: quod iudex contra aliquem ex officio suo vel ad petitionem partis non possit ad capturam procedere, nisi constet delictum illud verè ac realiter esse commissum. Et concludit ibidem his verbis: Et istud est capitale fundamentum totius iudicij. Idem expressè quoq; ⁴ vult constitutio criminalis Caroli V. c. 6. *So jemandt einer Ubelthat durch gemeinen Leumuth berüchtigt/oder ander glaubwürdiger Anzeigung/ Verdacht vnd Argwönig / vnd derhalb durch die Oberkeit von Ampts wegen angenommen würde. Si quis alicuius maleficij vulgò diffamatus, vel per alia verisimilia indicia suspectus, idcirco à magistratu apprehensus fuerit. Et c. 219. Item / das durch die Oberkeit etwan leichtlich/ auch erbare Personen/ ohn vorgehend/berüchtig / bösen Leumuth vnd andere*

L gnug,

gnugsam Anzeigung angegrieffen / vnd in Gefängnuß bracht werden / vnd in solchem Angrieff etwa durch die Obrigkeit geschwindiglich vnd vnbedächelich gehandelt / dardurch der Angegrieffen an seinen Ehren Nachtheil erleidet. Item, quod per magistratum quandoq; ex facili etiam honestæ personæ absq; infamia aliqua & malo nomine, reliquisq; sufficientibus indicijs apprehenduntur, & incarcerantur, atq; in eiusmodi apprehensione interdum à magistratu atrociter ac temerè agitur, ob quæ apprehensus captiuusq; sui honoris ac famæ præiudicium iacturamq; patitur ac sustinet. Imò secundum Marianum Socinum in tractatu de Citat. in 2. Articul. prin. in 24. quæst. etiam plenè de delicto constare debet ante capturam, vt refert ac testatur Aegidius Bossius in tractatu Criminal. in 6 titul. De captura, colum. 1. & 2. Hanc conclusionem ampliat Hippolytus Marsilius in l. 1. constante, versic. 12. D. quæstionibus, vt etiam præcedat in crimine læsæ maiestatis, in quo captura & tortura non sit concedenda nisi præcedentibus indicijs. Hoc quoq; obtinet in accusatione. Antequàm enim reus custodiæ traditur, accusator crimen cum argumentis suspicionis iudici exponere debet cap. 11. So der Kläger die Oberkeit oder Richter anrufft / jemandt zu strengen / peinlichen Rechten zu Gefängnuß zu legen / so soll derselbig Ankläger die Ubelthat / vnd derselbigen redlichen Argwohn vnd Verdacht / so die peinlich Straff auff sich tragen / zusörderst anzeigen. Accusator magistratum interpellans, vt quis publico & pœnali iudicio subdatur & vinciat, debet initio maleficium & legitimas suspensiones & præsumptiones, quæ publicam pœnam continent ac merentur indicare. Quapropter meritò sunt puniendi hi maleferiati & imperiti iudices, qui statim ad delationem Magi vel Veneficæ, aut ex nuda saltē suspitione sine legitimis præcedentibus indicijs ex vento (vt dicitur) personas delatas capiunt, & in carceres atrocissimos & squalidissimos conijciunt.

Vide

Vide Sprengerum p. 3. quæstio. 8. Quoniam carcer licet respectu causæ finalis pœna non est, quia à iudice vel lege ad custodiam, non vindictam imponitur, l. 8. §. solent. D. de pœn. sicut pœna, quæ est legitima delictorum ultio, coërtio l. aliud. D. de verb. sign. quo ad materiam tamen, hoc est ipsi perpetenti, magnum est sæpè supplicium, quia mala mansio l. si hominem in princ. D. de pos. propter squalorem, inediam, frigus, tenebras, & in primis diurnitatem, vt in l. 2. circa fin. C. de custodia reorum. l. 3. eodem titul. Menoch. consil. 94. num. 39. adeò, vt vel ipsi comparetur morti. Boss. cap. de carcer. in princ. c. quamuis, de pœn. lib. 6. Bartolus l. 2. num. 9. de publica iudic. Baldus, Salicetus l. incredibile, C. de pœn. VVesenbergius consil. 43. num. 173. p. 1. Imò carceratio est species torturæ, & mortuus in carcere, dicitur mortuus in cruciatu. Baldus in l. 2. C. Epif. aud. Sichardus in l. 12. num. 4. C. de Actione & Obligatione. Ideoq; Constantinus Imperatorum humanissimus sua lege constituit, carceres tales esse debere, vt præter fidam custodiam nihil habeant l. 1. C. de custodia reorum. Constantinum secutus est Carolus Quintus Imperator in Constitutionibus Criminalibus cap. 11. *Die Gefängnuß sollen zu Behaltung / vnd nicht zu schwerer / gefährlicher Peinigung der Gefangen gemacht vnd zugericht seyn.* Captura seu apprehensio, custodia potius sit, quàm atrox aut periculosus carcer. Hinc sæpè fit, vt solitudine diuturna, carcerum squalore, caligine tetra, varijs Dæmonum spectris exhorrescentes misellæ Dei creaturæ, veneficæ vel Lamia, antea non nihil Diaboli assidua suggestione vexatæ, & torturis varijs excarnificatæ, malunt potius mori, quàm ferocius in easdem putidissimorum carcerum speluncas & equleos præcipites retrudi. Sed quaero. Si persona pro venefica delata sit ex nobili familia oriunda, vel consulis aut senatoris alicuius vxor vel filia, & interrogata negaret prorsus veneficium, relaxandane erit sub iuratoria sua

L 2 cautione

- cautione & poena, vt putâ mille aureorum de se præsentando,
- 12 aut fideiussoribus committenda? Respondeo: Licet in atrocioribus delictis, quale est veneficium, vbi poena corporalis venit infligenda, non fideiussoribus, sed custodia rei committantur.
- 13 Bartolus & Dd. in l. i. D. de custodia reorum. Tamen fit, vt interdum propter amplissimas facultates dignitatemq; eius, qui accusatur, fideiussoribus committatur, latè Bossius in Practic. Criminal. tit. de carc. fidei. aut sibi, hoc est nudæ suæ promissioni l. i. D. de custodia Reorum. Fideiussoribus enim relinqui etiam in capitalibus causis personas honestas & in dignitate constitutas vsitatum est, latè Iacobus Menochius de arbit. iudic. quæst. lib. 2. cent. 4. cas. 303. VVesfenbec. in parat. D. de custodia Reorum, nu. 5. Paulus Grillandus in tract. De relaxat. carcer. in Rubr. de fideiuf. nu. 8. Nicol. Vigelius in Constitutio Crimin. c. 3. Lancellottus de offic. Prætoris in caus. Criminal. De carceratis nu. 15. Et si iudex omiſſa talium circumstantiarum consideratione aliquem carceri manciparit, quem non debet, contra ipsum iniuriarum agi potest l. Nec magistratibus D. de iniur. per quam consequitur damnum & recompensam iniuriarum l. pen. C. qui bon. ced. poss. l. si creditores, in fin. de priuil. cred. Hieron. Schurpff. conf. 87. in princ. & confi. 98. cent. 3. 6. Laurent. Kirchouius cent. 5. obs. 30. Ita olim in Camera iudicatum, & Senatum Coloniensem euidam Petro Quittinck propter iniustæ incarcerationis iniuriam in 600. aureos condemnatum fuisse, meminit Frid. à Tautemb. in suo Virid. concl. Iurisd. conclus. 98. Mynf. obs. 69. cent. 5. nu. 5. 6. Item, quæritur: Si quis pro Mago vel venefica innocenter fuit delatus, aut indebitè incarceratus, an, si ex carcere aufugiat, pro confessio habeatur? Et respondetur. Quod non. Nam indebitè, & non seruato iuris ordine. carceri mancipatus etsi aufugiat, propter talem fugam etiam cum fractione carceris, non punitur, neq; pro confessio habetur, vt probat Rolan. à Valle conf. 7. num. 47, lib. 1. Potestq;
- talis

talis carceratus licitè aufugere: & hoc frequentius receptum esse Did. Couarru. lib. 1. Variar. resol. c. 2. num. 11. expressè fatetur. Sed neq; ad carceres redire obnoxius est, etiamsi iurasset serenditum: quæ est elegans doctrina gloss. verb. per violent. in clem. pastoralis de re iudica. quam ab omnibus adprobata testatur idem Couar. in d. c. 2. num. 7. quæ veluti singularia, diligenter obseruare admonet Mynsing. obser. 98. cent. 6. num. 5. & 6. Quamobrem veneficæ incarceratæ intoxicare amplius non possint, duæ à Lamberto Danæo de Sortiarijs cap. 4. enumerantur causæ. Prima, quòd commodè illic venena sua habere non possunt. Secunda, quòd liberè cum suo artifice & doctore Satana communicare non audent. Se enim putant obseruari, & vincti sunt, & non nisi per carceris custodem, id est, testem adhibitum, sua venena habere possunt. Id quod maximè timent, ne à iudice deprehendantur. Quare ferè non solent dùm sunt in carcere quenquam lādere Sortiarij. Vnde prudentes & seduli iudices maximè dant operam, vt dùm ab ijs non sperantur aut expectantur, adsint tamen, vt eos obseruent. Deniq; ventur Sortiarij ne iam vincti conuincantur vti venenis, quod facilè fieret. Est enim hominum genus & timidissimum & ignauissimum Sortiariorum, quod Deum reiecit, itaq; plurimum sibi prospicit & cauet.

CAPVT VII.

DE CONFESSIONE MAGORVM
ET VENEFICARVM SPONTANEA.

Summæ.

1 Venefica si delictum fatetur, condemnatur ex sua confessione.

2 Nulla est firmitior probatio, quàm proprij oris confessio.

L 3

3 Con-